

Odškodninska odgovornost zunanje strokovne službe

Avtor:
mag. Boštjan Savšek,
univ. dipl. prav.

Zunanja strokovna služba je pravna oseba ali samostojni podjetnik posameznik, ki ima dovoljenje ministra, pristojnega za delo, za opravljanje strokovnih nalog, in kateri delodajalec poveri opravljanje vseh ali posameznih strokovnih nalog varnosti pri delu.

Četudi delodajalec prenese strokovne naloge na strokovnega delavca ali zunanjo strokovno službo, ga to ne odvezuje odgovornosti na področju varstva in zdravja pri delu. Lahko pa je napaka strokovne službe predmet presoje v odškodninskem postopku delodajalca zoper podjetje, ki opravlja strokovne naloge varnosti pri delu.

NEZGODA PRI DELU NA STROJU ZA PIHANJE PLASTIKE

Pri delu na stroju za pihanje plastike je delavca v nočni izmeni mehanski sklop stroja zgrabil za desno roko. Delavec je namreč nekontrolirano, nezavedno posegel v območje delovanja stroja. Pri tem je delavcu odtrgalo desno roko. Nezgoda pri delu se je zgodila, ko je delavec posegel v stroj, medtem ko je čakal na izdelek. Manipulacijo izdelka je hotel opraviti čim hitreje in pri tem segel pod varovalno mrežo v notranjost stroja. Zaradi hude telesne poškodbe je bil dlje časa nezmožen za delo.

V odškodninskem postopku zoper delodajalca se je slednji branil, da je zunanja strokovna služba pregledala delovne stroje in preučila celoten delovni proces. Delodajalec naj bi po navodilih zunanje strokovne službe izvedel vse ukrepe za varno delo ter poskrbel za primerno zaščito strojev in primerna zaščitna sredstva za delavce. Stroj, na katerem je prišlo do nezgode pri delu, je bil zaščiten z varovalno mrežo tako, kot je predvidel proizvajalec stroja.

Tudi zunanja strokovna služba ni predvidela drugačne zaščite, kot je bila izvedena na stroju, kjer se je zgodila nezgoda pri delu.

Delodajalec je takoj po nezgodi pri delu stroj oziroma kritični del stroja zavaroval s »pleksi«
steklom. Tako izvedeno zaščito je kasneje umaknil, ker je takšna dodatna zaščita povzročala zastoje izdelkov. Izvedenec je v raziskovalnem postopku ugotovil, da bi primerna mehanska ovira preprečila nezaveden in nekontroliran pomik roke nazaj. Kljub temu, da se na stroju v 15 letih »nikoli«
ni zgodila nezgoda pri delu, kot se je v pravnem postopku branil delodajalec, stroj ni bil varno izveden.

Izvedena mrežasta zaščita je dopuščala nekontroliran poseg roke v območje delovanja stroja. To je bil tudi neposredni vzrok za hudo telesno poškodbo, ki jo je utrpel delavec.

ZUNANJA STROKOVNA SLUŽBA

Podjetja, ki se na trgu ukvarjajo z nudenjem strokovnih storitev s področja varstva in zdravja pri delu, so organizirana v najrazličnejših pravnoorganizacijskih oblikah. Od samostojnega podjetnika posameznika, enoosebne družbe, kjer strokovne naloge opravlja samozaposleni, do družbe z interdisciplinarnim pristopom, kjer različne strokovne naloge opravljajo strokovno usposobljeni zaposleni, vsak s svojega delovnega področja. Delodajalec sam presodi, kateri pogodbeni partner mu ustreza. Oba pristopa imata tako slabosti kot tudi prednosti.

Zaradi prepletenosti tako organizacijskih, projektantskih in čisto praktičnih vprašanj je bistvenega pomena, kako kakovostna je strokovna služba. Strokovna služba ali pa vsaj del nje mora biti nujno organizirana tudi v podjetju. Delovni proces, ozka grla in probleme najboljše poznajo prav zaposleni v podjetju. Ključnega pomena s področja varnosti in zdravja pri delu je, da je varnostnemu inženirju, lahko pa je to tudi kakšen drug izobrazbeni profil, zaupana naloga zbiranja informacij o dnevnikih dogodkih in pojavih, ki bi bili lahko zanimivi z vidika varstva in zdravja pri

Zaradi prepletenosti tako organizacijskih, projektantskih in čisto praktičnih vprašanj je bistvenega pomena, kako kakovostna je strokovna služba.

delu. Opredelitev, da gre za nevarni pojav v smislu določil Zakona o varnosti in zdravju pri delu (Ur. l. RS, št. 43/2011, v nadaljevanju ZVZD-1), je stvar analize in prave perspektive, ki se je v vsakdanjem življenju pogosto niti ne zavedamo. Po zakonski definiciji je namreč nevaren pojav dogodek, ob katerem je ali bi lahko nastala premoženjska škoda, je ali bi lahko bilo ogroženo zdravje ali življenje delavca oziroma bi lahko prišlo do nezgode delavca, zaradi katere bi bil delavec nezmožen za delo. Tudi v zadevnem primeru se je v dopoldanski izmeni že zgodil neprijeten dogodek oz. incident, ko je delavko na istem stroju »zagrabilo«
med komolcem in ramo zgoraj. Odnosla jo je sicer brez posledic, o incidentu pa je obvestila tudi neposredno nadrejenega vodjo, ki žal ni ukrepal.

Bistvenega pomena je torej, da take »pojave«
sistem varnosti v podjetju zaznava in da jih obravnava strokovna služba oziroma varnostni inženir. Dobra, poglobljena analiza organizacije delovnega procesa je mogoča le s sodelovanjem delavca, ki je dnevno vključen v organiziran delovni proces. Kljub temu, da so delavci teoretično in praktično usposobljeni za varno delo, v praksi prepogosto uberejo bližnjice, ki pa so z vidika varnosti in zdravja lahko še kako problematične. Varnostni inženirji imajo pri izvedbi varnega stroja v praksi največ težav prav z delavci, ki si v želji, da bi si olajšali delo ali pa naredili čim več, stroj priredijo tako, da ta predstavlja prav za njih največji varnostni riziko. Delavci se pogosto nevarnosti svojih postopkov, ki bi bili lahko zanimivi z vidika varnosti in zdravja pri delu, sploh ne zavedajo, saj imajo pred očmi le hitro izvršitev delovne naloge. Raznolikost življenjskih situacij, prepletenost osebnih izkušenj, lastnosti in drugih posebnosti delavca ter posebne zahteve delovnega procesa so tisti dejavniki, ki jih je treba upoštevati pri obravnavi varnosti pri delu. Seveda je v tem primeru najboljši

interdisciplinarni pristop, saj se določen varnostni problem pregleda z vseh možnih vidikov.

Nedolžni odstopi od predvidenih delovnih postopkov, manjši spodrsaljaji in »bližnjice«, ki si jih zaposleni privoščijo v organiziranem delovnem procesu, so lahko, kot v opisanem primeru, uvod v hujšo nezgodo pri delu. Bistvenega pomena v organizaciji delovnega procesa je torej ravno sistem zaznavanja in prepoznavanja potencialnih nevarnosti.

ORGANIZACIJA IN SODELOVANJE S STROKOVNO SLUŽBO

Kakor koli že poimenujemo pogodbo, na podlagi katere strokovna služba opravlja svoje storitve za delodajalca, je predmet pogodbe lahko ena sama strokovna naloga ali pa celoten sklop strokovnih nalog. Običajno se podlaga za sodelovanje imenuje pogodba o poslovnem sodelovanju. Pogodba o poslovnem sodelovanju vsebuje tako elemente mandatne kot tudi elemente podjemne pogodbe in prav mogoče je, da so vsebovani tudi elementi katere druge pogodbe civilnega prava. Strokovna služba lahko delodajalcu nudi pomoč pri organizaciji, izvedbi strokovnih nalog s področja varstva okolja in zdravja pri delu, požarnega varstva, inženiringa, projektiranja in kontroliranja. Po drugi strani pa lahko zgolj posreduje pri prodaji npr. opozorilni tabel ali gasilnih aparatov. Obseg sodelovanja določita stranki, odvisno od potrebe delodajalca.

Zavedati se moramo, da strokovna služba opravlja intelektualne storitve, zato je za kvalitetno delo strokovne službe zelo pomembno sodelovanje delodajalca. On je tisti, ki s svojim inputom odločilno prispeva k kvaliteti storitve. Rešitev oz. output je kvalitetna le tedaj, ko je v fazi obravnave problem predstavljen in predelan z vseh zornih kotov. V zadevnem primeru je predstavnik strokovne službe pregledal stroj, na katerem se je zgodila nezgoda pri delu, vendar ni ugotovil, da bi bilo treba na stroj namestiti še kakšno dodatno zavarovanje delovnega območja stroja.

V pravnem postopku je delodajalec izpostavil, da so bile delovne operacije na stroju enostavne, saj je delavec zgolj stregel in pobiral izdelke iz stroja. Stroj je bil opremljen z navodili za varno delo, z opisom delovnega procesa, hkrati pa je bila na stroju nameščena tudi nalepka z opozorilom »ne segaj v nevarno območje«. Delodajalec je tekom celotnega pravnega postopka trdil, da je imel stroj pregibne dele ustrezno zaščitene in da je do nezgode pri delu prišlo izključno zaradi napake delavca, ki je posegel v območje delovanja stroja.

Sodni izvedenec je ugotovil, da bi zadoščalo že preprosto, cenovno omembe nevredno varovalo – kovinski okvir s primerno gosto mrežo, ki bi fizično onemogočalo nekontroliran poseg v notranjost stroja. Rotirajoči in nihajoči deli strojev morajo biti zavarovani pred slučajnim posegom v nevarno območje stroja tako, da varovalo onemogoča vsakršen poseg v nevarno območje, hkrati pa mora varovalo zagotavljati varnost tudi ob delovnem stroju, kar izhaja iz določila 6. in nadaljnjih členov Pravilnika o varnosti in zdravju pri uporabi delovne opreme (Ur. l. RS, št. 101/2004, v nadaljevanju Pravilnik). Izvedenec je v preiskavi nezgode pri delu ugotovil, da je delavec sedel na stolu, s hrbtom obrnjen proti stroju, tik ob stroju, kjer je prebiral oziroma sortiral izdelke. Cca. 15 cm izza njegovega hrbta je bilo že nevarno mesto in vzrok nezgode. Delodajalec oziroma njegova strokovna služba temu mestu nista posvetila pozornosti zato, ker sta verjela proizvajalcu stroja. Vzrok za nezgodo pri delu je torej konstrukcijska napaka proizvajalca stroja. Zakaj te napake strokovna služba delodajalca pri pregledu stroja ni ugotovila, ni znano. Okoliščine, v katerih je strokovna služba pregledala stroj, v odškodninskem postopku zoper delodajalca niti niso bile raziskane, saj so za odškodninsko odgovornost delodajalca irelevantne. Dejstvo je, da mora delodajalec zagotavljati delavcem brezhibno delovno opremo, ki ne ogroža varnosti in zdravja, varnosti njihovega imetja in naravnega okolja, kar je razvidno iz 4. člena že navedenega Pravilnika.

ZAKLJUČEK

Četudi delodajalec prenese strokovne naloge na strokovnega delavca ali zunanjo strokovno službo, ga to ne odvezuje odgovornosti na področju varstva in zdravja pri delu. Lahko pa je napaka strokovne službe predmet presoje v odškodninskem postopku delodajalca zoper podjetje, ki opravlja strokovne naloge varnosti pri delu. Po določilih 43. člena Pravilnika mora delodajalec zagotavljati periodične preglede in preskuse v rokih, ki jih je določil proizvajalec. Če proizvajalec periodičnih pregledov in preskusov ni določil, potem mora delodajalec opremo pregledati vsaj enkrat na 3 leta.

Za varnost v podjetju je torej ključna dobra izbira poslovnega partnerja, ki opravlja strokovne naloge. Seveda izbira ne more biti prepuščena zgolj srečni roki delodajalca, pač pa mora biti skrb za varnost zaupana partnerju, ki je izkušen strokovnjak. Na trgu je, kot je bilo rečeno že uvodoma, veliko ponudnikov tovrstnih storitev, naloga delodajalca pa je, da tega skrbno izbere, saj zaradi svoje napačne izbire v prvi vrsti ob nezgodi pri delu odgovarja sam. Za škodo, ki je posledica nestrokovnega dela, lahko odgovarja tudi strokovna služba, če delodajalec uspe v odškodninskem postopku zoper njega. [61](#)

Zavedati se moramo, da strokovna služba opravlja intelektualne storitve, zato je za kvalitetno delo strokovne službe zelo pomembno

sodelovanje delodajalca.